

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Львівського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Дмитро ШВЕЦЬ
2025

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації КОЗОЛИСА Андрія Романовича на тему «Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Кафедра цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ, розглянувши дисертацію та наукові публікації, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації Козоліса Андрія Романовича на тему «Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України», а також за результатами фахового семінару, проведеного 26 березня 2025 року, констатує наявність у них наукової новизни, теоретичного та практичного значення, відповідність встановленим вимогам, що підтверджується таким:

Тема дослідження є актуальною: Сучасний стан українського суспільства пов'язаний з комплексом різноманітних економічних, демографічних, політичних, духовних чинників, що здійснюють негативний вплив на людину. Серед надзвичайних ситуацій особливе місце займають збройні конфлікти, що супроводжуються веденням бойових дій. Військові дії проти України та збройна російська агресія, починаючи з 2014 року, є тією надзвичайною ситуацією воєнного характеру, що обумовлює необхідність спеціального режиму захисту в тому числі цивільних прав та інтересів осіб, які, в складі українських збройних формувань, стали на захист національного суверенітету. Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року в період активних бойових дій вітчизняна система охорони здоров'я отримала підвищене навантаження через необхідність надавати медичні та реабілітаційні послуги.

Учасники бойових дій внаслідок військової агресії проти України потребують належної організації системи реабілітації. Сьогодні належна реабілітація учасників бойових дій після отриманих поранень є одним з елементом обороноздатності держави, яка щонайперше зацікавлена в якнайшвидшому їх відновленні та поверненні до несення служби.

Сучасні виклики, правовий режим воєнного стану в Україні, втрати особового складу зумовлюють необхідність вироблення науково-обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання вказаних процесів.

Існуюча в українському суспільстві система реабілітаційних заходів учасників бойових дій має безсистемний, частковий характер, ґрунтується на різновідомчих принципах, без врахування необхідності запровадження комплексного науково обґрунтованого підходу, а нечисленні наявні наукові публікації здебільшого присвячені фрагментарному розгляду та аналізу окремих аспектів фізичної та психологічної реабілітації учасників бойових дій.

Сфера охорони здоров'я, зокрема сегмент надання реабілітаційних послуг, перебуває в перманентному стані трансформацій, а впровадження медичної реформи у зазначеній галузі потребує значних спільних зусиль з боку вітчизняного законодавця, а також представників наукової спільноти. Зважаючи на багатоаспектність заходів, якими охоплюється реабілітація, зазначена проблематика є предметом уваги представників медичної, юридичної, соціально-поведінкових та інших наук.

Разом з тим, варто констатувати на відсутності глибоких наукових розвідок в означеній сфері, а відтак існує нагальна потреба заповнити прогалини в приватноправовій доктрині в аспекті з'ясування сутності, елементного складу, підстав виникнення цивільно-правових відносин у сфері надання реабілітаційних послуг за участі суб'єкта з спеціальним статусом – учасника бойових дій на сучасному етапі, надати теоретико-практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення правового регулювання цивільно-правових відносин в досліджуваній сфері.

Ступінь розробленості теми дослідження підтверджують наявні розробки у цій сфері: Важливе значення для здійснення комплексного дослідження окреслених питань мають праці вчених, серед яких: С. В. Антонов, С. Б. Булеца, В. А. Васильєва, М. З. Вовк, Т. В. Волинець, А. А. Герц, Н. Ю. Голубєва, А. С. Дворніченко, А. О. Дутко, О. В. Дзера, О. В. Дроздова, О. С. Заяць, І. С. Канзафарова, А. М. Коваль, В. М. Косак, О. О. Кот, Н. С. Кузнецова, О. М. Ліснич, В. В. Луць, Р. А. Майданик, Х. В. Майкут, В. П. Маковій, Ю. В. Мартинюк, Д. Ю. Микитюк, Г. А. Миронова, М. Д. Пленюк, З. В. Ромовська, В. О. Савченко, І. Я. Сенюта, О. І. Смотров, Р. О. Стефанчук, Х. Я. Терешко, Р. Б. Шишка, Ю. М. Щирба, Ю. М. Юркевич, О. С. Яворська та інші.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної тематики кафедри цивільно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ на 2020-2023 роки та на 2023-2028 роки «Проблеми правового регулювання приватних відносин в умовах гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу» (номери державної реєстрації: 0120U102681 та 0123U103819).

Мета дослідження полягає у комплексному системному аналізі теоретичних та практичних проблем щодо цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій

внаслідок військової агресії проти України, а також виробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання у зазначеній сфері відносин.

Дослідження поставленої наукової проблеми здійснювалося на основі вирішення таких завдань:

- дослідити поняття, правову природу та види цивільних відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових внаслідок військової агресії проти України;
- проаналізувати джерела правового регулювання відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України;
- здійснити загальну характеристику підстав виникнення цивільних відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України;
- здійснити характеристику об'єктів цивільних відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України;
- охарактеризувати цивільно-правовий статус суб'єктів цивільних відносин в сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України;
- з'ясувати зміст цивільних відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України;
- дослідити методологічні засади цивільно-правової охорони, захисту та відповідальності за порушення прав у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України;
- проаналізувати способи захисту прав учасників бойових дій внаслідок військової агресії проти України у сфері надання реабілітаційних послуг;
- запропонувати загальні висновки з проблематики дослідження, а також теоретико-практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення правового регулювання цивільно-правових відносин в сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій.

Об'єктом дослідження визначено суспільні відносини в сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій.

Предметом дослідження є чинні в Україні нормативно-праві акти в сфері правового регулювання приватних відносин у зв'язку з наданням реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України, вітчизняна та зарубіжна правова доктрина, матеріали судової практики.

У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних юридичних методів пізнання, спрямованих на отримання об'єктивних та ґрунтовних результатів з позицій комплексного та системного підходів. Діалектичний метод, який використовувався впродовж усього дослідження, дав можливість проаналізувати тенденції правового регулювання відносин з надання реабілітаційних послуг, диференціювати доктринальні позиції щодо поняття та сутності реабілітаційної послуги, його співвідношення із суміжними

категоріями; дослідити проблеми охорони та захисту прав учасників бойових дій внаслідок військової агресії проти України у сфері надання їм реабілітаційних послуг. За допомогою системно-структурного методу вдалося виявити місце відносин з надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій з точки зору їх галузевої приналежності, виявити внутрішню будову названих правовідносин, визначити місце реабілітаційних послуг в системі медичних послуг. Методи аналізу та синтезу застосовувалися при визначенні ознак реабілітаційної послуги, формуванні каталогу елементного складу змісту правовідносин з надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України. Методи індукції та дедукції посприяли формуванню понятійно-категоріального апарату за предметом дослідження, як-от, реабілітаційна послуга, договір про надання реабілітаційних послуг, охорона та захист прав учасників бойових дій внаслідок військової агресії проти України у сфері надання їм реабілітаційних послуг. За сприяння формально-юридичного методу здійснено комплексну характеристику цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України. Метод тлумачення права застосовано для з'ясування змісту відповідних юридичних норм. Метод правового моделювання надав можливість для розробки на доктринальному рівні пропозицій з метою удосконалення чинного законодавства в досліджуваній сфері відносин.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше на дисертаційному рівні здійснено комплексне науково-теоретичне дослідження цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України, за результатами якого зроблено висновки та запропоновано пропозиції з метою вдосконалення правового регулювання в означеній сфері.

На основі здійсненого дослідження автором сформульовано наступні теоретичні положення, що характеризуються наявністю елементів наукової новизни:

вперше:

1) зроблено висновок про цивільно-правовий характер відносин, які виникають на підставі договору у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України. Замовниками таких послуг можуть бути держава, орган місцевого самоврядування, юридична або фізична особа, у тому числі пацієнт – учасник бойових дій внаслідок військової агресії проти України, а виконавцем – реабілітаційний заклад, реабілітаційна установа, інший заклад охорони здоров'я чи суб'єкт, який має право надавати відповідні послуги згідно із законодавством України, за умов спрямованості на відновлення здоров'я, психоемоційного стану, працездатності учасників бойових дій, а також покращення процесу їх адаптації до умов мирного життя шляхом застосування цілісного комплексу медичних, фізичних чи психологічних реабілітаційних заходів;

2) зроблено висновок, що договір про надання реабілітаційних послуг є основною підставою виникнення правовідносин у сфері надання реабілітаційних

послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України та може бути визначений як правочин, за яким одна сторона (реабілітаційний заклад, реабілітаційна установа, інший заклад охорони здоров'я чи суб'єкт, який має право надавати реабілітаційну допомогу згідно із законодавством) зобов'язується за завданням другої сторони надати комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію функціонування та життєдіяльності осіб, які зазнають або можуть зазнати обмеження повсякденного функціонування у їхньому середовищі, а замовник чи інший суб'єкт у його інтересах зобов'язується оплатити надану послугу, якщо інше не встановлено договором або законом;

3) запропоновано дефініцію «реабілітаційної послуги» як визначеної договором або законом дії чи комплексу дій реабілітаційного закладу, реабілітаційної установи, іншого закладу охорони здоров'я чи суб'єкта, який має право надавати реабілітаційну допомогу згідно із законодавством – виконавців (послугонадавачів), спрямованої на вжиття комплексу заходів, яких потребує особа, яка зазнає або може зазнавати обмеження повсякденного функціонування внаслідок стану здоров'я у взаємодії з її середовищем;

4) запропоновано розглядати охорону прав учасників бойових дій внаслідок військової агресії проти України у сфері надання їм реабілітаційних послуг в широкому та вузькому значенні: у широкому розумінні – це комплекс заходів, які вчиняються згідно з приписами чинного законодавства України та які спрямовані на забезпечення належної реалізації та захист такими учасниками права на реабілітаційну допомогу, а також на запобігання порушень їх прав у сфері надання реабілітаційних послуг; у вузькому значенні – це комплекс заходів, вчинюваних відповідно до положень цивільного законодавства України та договору про надання реабілітаційних послуг, які спрямовані на врегулювання відносин щодо надання реабілітаційних послуг конкретним особам та недопущення порушень їхніх прав;

5) зроблено висновок, що захист прав учасників бойових дій внаслідок військової агресії проти України у сфері надання реабілітаційних послуг – це система заходів, спрямованих на відновлення відповідних прав, відшкодування учасникам бойових дій заподіяних збитків та моральної шкоди у спосіб та в формі, що визначені законом, договором, є ефективними та відповідають цивільно-правовій політиці держави задля недопущення таких порушень у майбутньому;

удосконалено:

6) підхід щодо участі реабілітаційних закладів, реабілітаційних установ, інших закладів охорони здоров'я як суб'єктів медичних правовідносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України за наявності ознак: а) укладеного з учасником бойових дій чи іншим уповноваженим суб'єктом договору про надання реабілітаційних послуг; б) організаційної єдності та наявності відокремленого майна, прямо або опосередковано призначеного для надання реабілітаційних послуг; в) державної реєстрації в установленому законом порядку; г) ліцензії на провадження

медичної практики; д) належної, підтвердженої документально кваліфікації в персоналу, що безпосередньо надаватимуть реабілітаційні послуги;

7) підхід щодо регулювання способів цивільно-правового захисту прав у сфері одержання реабілітаційних послуг учасниками бойових дій внаслідок військової агресії проти України. Зокрема, аргументовано, що договори про надання реабілітаційних послуг можуть містити як «легальні» способи захисту прав пацієнтів з таким статусом, тобто ті, що закріплені в Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) та які підлягатимуть до застосування незалежно від їх фіксації у таких правочинах, так і, на основі принципу свободи договорів, формувати «власні» ефективні способи, зумовлені специфікою послуг, особливостями суб'єктного складу тощо;

набули подальшого обґрунтування:

8) твердження, що договір про надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України може мати як відплатний характер (незалежно від джерела фінансування (особисті кошти пацієнта, кошти державного/місцевого бюджету, благодійних надходжень, добровільних пожертвувань тощо)), так і безвідплатний характер. Враховуючи потенційно різні можливості учасників зазначених договірних відносин на оплату витрат за їх надання, з метою забезпечення своєчасного та у повному обсязі отримання якісних реабілітаційних послуг пацієнтами, доцільно на законодавчому рівні урегулювати механізми відшкодування відповідних коштів учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України;

9) положення, відповідно до якого, оскільки значна частина реабілітаційних послуг надається державними та комунальними закладами та установами охорони здоров'я, які мають статус некомерційних суб'єктів господарювання, на них не поширюються приписи ЦК України про публічний договір. Незважаючи на це, умови договорів про надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України мають встановлюватися суб'єктами їх надання, незалежно від форми власності та статусу, однаковими для усіх споживачів при врахуванні індивідуального підходу до вибору реабілітаційних заходів у кожному конкретному випадку згідно з програмою реабілітації;

10) підхід, що на учасників бойових дій, як споживачів реабілітаційних послуг, поширюється Закон України «Про захист прав споживачів»;

11) позиція, що перелік суб'єктів надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України не є вичерпним;

12) положення щодо спеціального правового статусу пацієнтів – учасників бойових дій в сфері надання реабілітаційних послуг. Крім цього, встановлено, що в Законах України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» відсутні є норми, які б передбачали право військовослужбовців на медичну реабілітацію. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» гарантує військовослужбовцям лише право на безоплатне санаторно-курортне лікування або отримання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування, яким підміняється поняття медичної

реабілітації. З огляду на вищенаведене, необхідно закріпити на рівні Законів України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» право на медичну реабілітацію учасників бойових дій внаслідок військової агресії проти України як реабілітацію у сфері охорони здоров'я, інші види реабілітації, визначені законодавством України, які спрямовані на відновлення життєдіяльності осіб, покращення їх функціонування, сприяння адаптації до умов мирного життя;

13) висновок щодо невідомості третейським судам спорів у зв'язку з наданням реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій демонструється на основі обробки широкого кола наукових, нормативних джерел, що дало змогу вибудувати цілісну розвідку з чіткою структурою та послідовним викладом дослідницького матеріалу. Широкий арсенал наукових методів дослідження сприяв належній обґрунтованості висновків та забезпечив їх аргументовану інтерпретацію.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів проведеного дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: *науково-дослідній діяльності* – як методологічне підґрунтя для наступних науково-теоретичних розвідок при дослідженні цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України; *нормотворчій діяльності* – при вдосконаленні чинного законодавства у досліджуваній сфері відносин; *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право України», «Особисті немайнові права особи», «Договірне регулювання надання медичних послуг», «Проблеми регулювання приватних відносин в Україні», під час підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів.

Результати дисертаційного дослідження впроваджені в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ (Акт впровадження № 69 від 27 листопада 2024 року) та науково-дослідницьку, експертну діяльність громадської організації «Центр науково-правової експертизи» (Акт впровадження № 24-1 від 26 листопада 2024 року).

Особистий внесок здобувача. Сформульовані в результаті дисертаційного дослідження висновки та положення обґрунтовані на підставі особистих досліджень в результаті опрацювання та аналізу наукових, нормативних джерел.

Результати дослідження попередньо оприлюднено у публікаціях здобувача за темою дисертації:

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Kozolys A. Concepts and types of civil relations in the field of provision of rehabilitation services to participants of combat actions as a result of the military aggression of the Russian Federation against Ukraine / Поняття та види цивільних відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету. Серія Право. 2022. Випуск 73. Ч. 1. С. 75-80, DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.13>

2. Козолис А. Р. Поняття та правова природа реабілітаційних послуг: цивільно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №3. С. 171-174. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2023/38.pdf, DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/38>

3. Козолис А. Р. До питання суб'єктного складу цивільних відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2023. № 100. С. 74-82, DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v100.2023.8>.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Козолис А. Р. Законодавчі засади правового регулювання відносин з надання реабілітаційних послуг: сучасний стан та напрями удосконалення. *Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (11 листопада 2021 року) / за заг. ред. М. С. Долинської, І. В. Красницького, Ю. М. Юркевича*. Львів: ЛьвДУВС, 2021. С. 76-78.

2. Козолис А. Р. Договір як підстава виникнення цивільних відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій в Україні. *Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу: зб. тез доповідей III Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 60-річчю Хмельницького національного університету*, 17 квітня 2022 р. Хмельницький: ХНУ, 2022. С. 105-108.

3. Козолис А. Р. Способи захисту прав учасників бойових дій внаслідок військової агресії проти України в сфері надання реабілітаційних послуг. *Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (10 листопада 2023 року) / за заг. ред. І. В. Красницького, Х. В. Майкут*. Львів: ЛьвДУВС, 2023. С. 70-75.

4. Козолис А. Р. «Реабілітація», «реабілітаційна допомога», «реабілітаційна послуга», «медичне обслуговування», «медична послуга»: співвідношення понять. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XLVII-ої Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І. В. Жукової, Є. О. Романенка*. м. Краків (Польща): ВАДНД, 07 серпня 2024 р. С. 54-56.

З огляду на викладене, фаховий семінар кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ приймає рішення надати Висновок про те, що дисертація КОЗОЛИСА Андрія Романовича на тему «Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання реабілітаційних послуг учасникам бойових дій внаслідок військової агресії проти України», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,

1) містить елементи наукової новизни, а її результати мають теоретичне і практичне значення для вітчизняної юридичної науки;

2) відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також положенням освітньо-наукової програми «Право» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – за спеціальністю 081 «Право» у Львівському державному університеті внутрішніх справ;

3) відображена у 7-ми одноосібних публікаціях, зокрема: трьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України; а також у чотирьох тезах доповідей на науково-практичних заходах, – що демонструє повноту попереднього оприлюднення результатів дослідження;

4) виконана дисертантом самостійно, отримані теоретичні висновки і результати демонструють особисті дослідження автора;

5) рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Головуюча на засіданні:

Доцент кафедри

цивільно-правових дисциплін

навчально-наукового інституту

права та правоохоронної діяльності

кандидат юридичних наук, доцент

Юлія ПЕТРОНЧАК